

Otázka č. 11 – Profesní etika

Podle Prokešové:

Propojení s kompetencí osobní kultivovanosti

Základní pojmy:

Profesní etika je etika speciální, vychází z filozofického základu, obecně etika má formu společenskou, což jsou určitá kritéria a normy obecně akceptované v dané společnosti. Vedle toho existuje i etika individuální. (vztah ke starým lidem, postiženým, přírodě, kulturním hodnotám)

Veřejné mínění – korektor, který ovlivňuje naše chování. Etika není právně vymahatelná. S vývojem společnosti se veřejné mínění mění, v současnosti se rozvolňuje. Individuální morálka – postoj k sobě, k druhým lidem, k přírodě, ke společenskému dění. Mezi základní prvky etiky patří pojmy: mravní svědomí (chovat se morálně i tehdy, když nás nikdo nevidí, co nechceš, nečiň jiným), mravní hodnocení (lze se naučit, používáme verbální vyjádření, dobré x špatné, spravedlivé x nespravedlivé, ...), mravní jednání apod.

Bludné svědomí – svědomí, které nás zavádí špatným směrem, i když jsme přesvědčeni o tom, že naše rozhodnutí je pozitivní – př. fyzické trestání s přesvědčením, že dělá pro dítě to nejlepší

U nás neexistuje etický kodex pro učitele garantovaný ministerstvem – důvodem je nemožnost kontroly. Někde se to řeší interními pravidly chování.

Pedagogický takt – taktní jednání i s dítětem, neponižovat, nezesměšňovat, neodsuzovat, neironizovat.

Pedagogické vcítění – empatie – vcítujeme se v roli učitelky, bereme v úvahu to, že představujeme profesi.

Literatura:

Somr: *Statě ke studiu sociologie, profesní etiky, filozofie výchovy a reformního školství*. Str. 55

Otázka č. 11 – Profesionální etika

Profesionální etika = morálka

- je speciální, musí mít určitý filozofický základ(východiska)
- vychází z **obecné (= fundamentální) etiky**, která má vliv na etiku individuální, na normy individ. jednání a na individ. postoje:
 - **postoj k sobě, ke své profesi**
 - **postoj k druhým lidem, k přírodě, ke společenským hodnotám**
- etické principy se od právních principů liší tím, že nejsou vymahatelné právem
- etika sociální (společenská) – určité normy nebo kritéria, které se projevují v životě společnosti – např. otázky eutanázie, sociální péče, péče o seniory...

Prvky etiky = morálky = tvoří:

1. mravní svědomí – základní stupeň v etickém formování člověka
 - rozpoznání rozdílu mezi dobrem a zlem, vědomí, že zlo nemáme konat, ani když nás nikdo nevidí
 - zahrnuje např.: odpovědnost za jednání
svobodu jednání
 - je relativně stabilní charakteristika člověka, která souvisí s jeho sociálním zráním

Kant- falešné svědomí – terorista se chová podle svého nejlepšího svědomí, když fyzicky likviduje svoje nepřátele *Umírněnější falešné svědomí* – když dítě někdo bije a říká, že je to pro jeho dobro.

Zlaté pravidlo morálky „Co sám nechceš, nečin jiným!“

Otázka č. 11 – Profesionální etika

2. mravní hodnocení

– k určitému jednání a konání přisuzuje mravní hodnotu

- má verbální podobu
- můžeme ho dítě učit od nejútlejšího věku
- dobré / špatné
- spravedlivé / nespravedlivé
- nezištné / sobecké
- věrnost / zrada

3. mravní odpovědnost za jednání

-u učitele je to odpovědnost za děti, jejich rozvoj, pocit bezpečí, jistoty, pocit přijetí

Etický kodex = soubor principů, norem a pravidel chování skupiny

**lidí vykonávající určité povolání
-nelze jej kontrolovat v praxi**

Morální kodex pro učitele vznikl na Slovensku. Má dvě části:

- **PRAVIDLA CHOVÁNÍ UČITELE VŮČI ŽÁKUM**
= učitel žáky neponižuje, nezesměšňuje...
- **PRAVIDLA PRO UČITELE VE VZTAHU K POVOLÁNÍ:**
= např. učitel se v průběhu výkonu povolání neustále
Vzdělává

**Pedagogický takt = umění pedagoga jednat se žákem, studentem
tak, aby byla respektována jeho důstojnost.**

Zlaté pravidlo morálky „ Co sám nechceš, nečiň jiným!“

Jiný zdroj:

Etika

Etika, nebo též teorie morálky je [filozofickou disciplínou](#), která zkoumá [morálku](#) nebo morálně relevantní jednání a jeho [normy](#). Etika je disciplínou praktické [filozofie](#). Etika se zabývá teoretickým zkoumáním hodnot a principů, které usměrňují lidské jednání v situacích, kdy existuje možnost volby prostřednictvím [svobodné vůle](#). Hodnotí činnost člověka z hlediska dobra a zla. Na rozdíl od morálky, která je blíže konkrétním pravidlům, se etika snaží najít společné a obecné základy, na nichž morálka stojí, popř. usiluje morálku zdůvodnit. Etika se dále dělí na další disciplíny: e. analytická, e. autonomní, e. deontologická, e. environmentální, e. evoluční, e. feministická, e. heteronomní, e. individuální, [žurnalistická etika](#) atd.

Norma

Norma je požadavek na [chování](#) nebo [vlastnosti](#) věci, člověka, situace apod., určený buď k závaznému vyžadování nebo k posuzování jejich přijatelnosti nebo obvyklosti. V původním [latinském](#) významu slovo znamenalo „[pravítko](#), [měřítko](#), [pravidlo](#)“. Normy jsou psané i nepsané a mají různou míru závaznosti a různý rozsah platnosti.

V lineární algebře je jako norma označována funkce, přiřazující vektorům nebo maticím reálná čísla a splňující určitá kritéria nerovností.

Morálka

Morálka je soubor [principů](#) založených a hodnocených na základě posuzování dobra a zla, které řídí chování lidské [společnosti](#), případně soubor takto vytvořených principů, jejichž dodržování většina společnosti vyžaduje.

V užším slova smyslu lze též morálku chápat jako vnitřní mravní kodex, přesvědčení nebo víru jedince.

Morálka a moc

[Friedrich Nietzsche](#) se Zarathustrovým výrokem „Bůh je mrtev!“ loučí s představou absolutní morálky. Místo toho má být smyslem všeho *nadčlověk* - směřování ke zdokonalení lidstva. Člověk má být schopen „přítakání životu takový, jaký je“.

Situační etika

Podle [Josepha Fletchera](#) není moudré postupovat od pravidel k situacím. Namísto toho nastoluje „*princíp lásky*“ - jediné a absolutní pravidlo je pravidlo lásky. Částečně tak

navazuje na [křesťanskou](#) morálku. Směru, který staví na první místo princip lásky se říká agapéismus. [Paul Tillich](#) upozorňuje, že pravidla jsou přesto důležitá, mohou poskytnout vodítko.

Svědění

V etice hraje významnou roli [svědomí](#). V křesťanském pojetí je to zákon vepsaný Bohem do lidských srdcí („hlas Boha v naší duši“, „niterné zjevení Boha v nás“). Každý má svědomí, které je zároveň cestou k poznání přirozeného zákona a také Boží existence.

V sekulárním pojetí je svědomí založeno na svobodě a poznání dobra, vychází z toho, co nás naučila společnost, případně z pudů apod.

Svědění je vysoce univerzálním činitelem a vytváří základ mravní argumentace napříč kulturami.

1. Úvod do etiky

Etika je jednou z nejstarších teoretických disciplin, která vznikla jako součást filozofie. Termín etika pochází z řeckého slova „ethos“, což znamená obyčej, mrav, charakter nebo způsob myšlení. Zaslouhou Aristotela se začal vztahovat pouze na mravnost a v podobě slova etika pouze na filozofickou disciplinu zabývající se mravností a mravními ctnostmi člověka.

Etika je tedy vědou o morálce a morálka je předmětem jejího zájmu. Člověk si vytvořil etiku jako nástroj na zkoumání toho, co je pro něj v praktickém životě nesmírně důležité, na zkoumání morálky. Prameny norem etického chování musíme hledat v samotné lidské přirozenosti.

Už od starověku se etika považovala za „praktickou filozofii“ na rozdíl od „čisto teoretického“ poznání světa. Specifičnost etiky spočívá v tom, že cíle se tady formulují jako ideje o tom, co má být, o dobru a zlu, morálních principech a normách chování, v učení o poslání člověka ve smyslu jeho života.

2. Charakteristika základních etických kategorií

Užitečnost

Užitečnost je jednou z forem projevu společenského významu předmětů a jevů, jako i činů člověka. Je to vlastně filosofický směr, který se usiloval vysvětlit empiricky uchopitelné kritérium mravního posuzování lidského jednání, norem. Ve všech etických učeních se projevila materialistická tendence - úsilí spojit mravnost s reálnými zájmy lidí. Pojem užitečnost se interpretoval až když se pochopil účelový charakter mravní činnosti (cíle a prostředky).

Spravedlnost

Spravedlnost je pojem morálního vědomí, charakterizující stav věcí, který se pokládá za žádoucí, za odpovídající určitému chápání podstaty člověka a jeho práv. Charakterizuje vzájemný vztah organicky spojených jevů z hlediska rozdělení dobra a zla mezi lidmi.

Zahrnuje vztah mezi úkolem jednotlivých lidí v životě společnosti a jejich sociálním postavením, vztah mezi skutkem a odplatou (zločinem a trestem), zásluhami a odměnami, právy a povinnostmi.

Pojem spravedlnost je ohraničený historickým rámcem. Každá společnost chápala spravedlnost jinak:
- Řekové a Římané pokládali za spravedlivé otrokářství;

Čest

Život lidí je spojený se vzájemným plněním různých závazků. V této souvislosti čest představuje způsob plnění morálních závazků a požadavků. Z hlediska individua je naplněním své povinnosti, ze strany společnosti je zároveň uznáním jeho kvalit, úspěchů, zásluh.

Čest je tedy způsob a kvalita tohoto způsobu vyrovnání se člověka se svojí společenskou nevázaností. Je spojena s konkrétním společenským postavením člověka, s jeho konkrétní činností. Je hodnocením, uznáním jeho zásluh i osobních kvalit. Zpochybňování těchto kvalit se považuje za zneuctění, za znevážení a narušení cti.

Povinnost

Povinnost charakterizujeme jako normu, která je spojená s vědomím mravní závaznosti a která je společností kladena na člověka. Je to něco, co mám realizovat nebo taky nemusím. Pokud ji realizuji je moje konání hodnoceno jako mravní - cnostné, pokud ji nerealizuji moje konání okolí hodnotí jako nemravné. Mravní povinnost platí pro každého, ale je možná jenom tam, kde je možnost jejího naplnění.

Naplnit povinnost znamená konat tak, jak je potřeba. Člověk, který žije v určitých společenských vztazích, nemůže tyto vztahy nevnímat. Je jejich součástí a plně si uvědomuje potřebu zásahů do nějakého dění jako svoji povinnost. Tady se povinnost potkává s vnější a vnitřní potřebou. Povinnost rodiče starat se o svoje dítě se pojí s vnitřní potřebou tak konat. Někdo pokládá návštěvy koncertů za společenskou povinnost, jiní lidé toto považují za svoji vnitřní potřebu. Proto můžeme říci, že naplnění mravní povinnosti souvisí s hloubkou plnění těchto povinností.

Svoboda

Pojem svoboda má mnoho aspektů.

biologický, fyziologický a psychologický aspekt: mnozí dělali a dělají svobodu závislou na fyziologicko-psychologických procesech;

- společenský aspekt: předpokládá závislost svobody od společenských procesů;

Pedagogická etika: zabývá se etickými aspekty výchovy, vzdělávání a výcviku lidí. Zkušenosti ukazují, že ne všichni pedagogové používají eticky přijatelné postupy nebo dospívají k eticky přijatelným výsledkům. (Neobjektivní klasifikace žáků, preferenční postoje učitelů,...)
Jedná se tedy o soubor etických požadavků (formulovaných i implicitních) kladených na pedagogy.